

Codi	20689
Assignatura:	Teoria de la Comunicació I (Grups 01 i 02)
Tipus d'assignatura:	Obligatòria (teòrica)
Nº de crèdits:	5
Professorat:	Miquel de Moragas (llengua catalana) Albert Chillón (llengua castellana)
Quadrimestre:	Primer quadrimestre

OBJECTIUS DE L'ASSIGNATURA

- Introduir els estudiats en la reflexió teòrica sobre la comunicació des de la perspectiva de les humanitats, les ciències socials i la filosofia.
- Adquirir coneixements sobre la història i les tendències dels estudis de comunicació.
- Facilitar una aproximació als estudis sobre els mitjans en el context més general dels estudis sobre comunicació i cultura.
- Introduir-los a l'estudi de la comunicació en el context més general de les aportacions de la sociologia, la antropologia, la història, la psicologia i la semiòtica.
- Introduir-se en el camp de la recerca en comunicació, adquirint una primera perspectiva de les principals línies teòriques, metodologies i objectes d'estudi.
- Afavorir la reflexió crítica sobre el paper dels mitjans de comunicació en la societat.

TEMARI

O. SENTIT I FINALITAT DE LA TEORIA

- La teoria como contemplació ('theorein'), crítica i reflexió.
- El ser humà i la seva condició logò-mítica: un animal simbòlic i teòric. Inevitabilitat de la teoria. Idees i creences.
- Fonaments filosòfics (ontològics i epistemològics) de les distintes teories: àmbits i perspectives
- Pluridisciplinariidad, interdisciplinarietat, transdisciplinariidad.
- L'ideal de l'Il·lustració. Crisis i possible renovació del projecte il·lustrat.

1. CONCEPTES I IDEES INTRODUCTÒRIES

- Comunicació, comunicació social i comunicació de masses.
- Arrel i condició semiòtica de la comunicació i el pensament.
- La societat de comunicació de masses (1830-1980).
- La societat de la informació o societat-red.
- Modernitat, postmodernitat, postmodernisme.
- El concepte de 'massa' i el seu caràcter problemàtic: societat de masses, cultura de masses, home-massa.
- La indústria cultural.

7. De la cultura de masses a la cultura mediàtica. Centralitat del concepte de 'mediació' social.
 8. Cultura de masses i cultures populars. Pobles, nacions i comunitats imaginades.
2. LES FONTS DEL PENSAMENT TEÒRIC SOBRE DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL
1. Ciències dures i ciències de l'esperit.
 2. Las ciències de la naturalesa (*dures*): comprensió, operativitat, instrumentalisme, efectivitat, demostració.
 3. Las ciències de l'esperit (*toves*): hermenèutica, interpretació, comprensió, argumentació, afectivitat.
 4. Condició amfíbia de las ciències socials: entre el paradigma dominant (positivista, funcionalista, mecanicista, quantitatiu) i el paradigma alternatiu (hermenèutic, dialògic i dialèctic, qualitatiu).

3. TEORIES I PARADIGMES DE LA COMUNICACIÓ SOCIAL

EL PARADIGMA TEÒRIC DOMINANT: POSITIVISME I FUNCIONALISME

1. El pensament tecnofílic i integrat.
2. La Mass Communication Research i la investigació de las funcions i els efectes dels media.
3. La temptació determinista: el malson orwelià i la teoria de la agulla hipodèrmica.
4. El *news management* nord-americà.
4. Autoritarismes, totalitarismes e industries elaboradores de la consciència: la propaganda nazi - feixista i la *agit-prop* leninista.
6. Actualització del paradigma dominant: neopositivisme i neofuncionalisme.

ELS PARADIGMAS TEÒRICS COMPLEMENTARIS O ALTERNATIUS I: LA TRADICIÓ MARXISTA.

1. El pensament tecnofóbic i apocalíptic
2. Concepció marxista clàssica de la comunicació de masses
La herència marxiana I: Antonio Gramsci i el concepte d'hegemonia
La herència marxiana II: la teoria crítica de la Escola de Frankfurt (Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, Leo Lowental, Walter Benjamin, Herbert Marcuse)
3. La industria elaboradora de la consciencia.
4. La dialèctica base-superestructura. Alienació. Fetitxisme i ideologia
5. La segona escola de Frankfurt: Jürgen Habermas i Karl-Otto Apel. Opinió pública i opinió publicada. La esfera pública.

ELS PARADIGMES TEÒRICS COMPLEMENTARIS O ALTERNATIUS II: LA PERSPECTIVA LINGÜÍSTICA, RETÒRICA I SEMIÒTICA

1. La tradició formalista
2. La tradició estructuralista
3. La tradició semiològica (Ferdinand de Saussure, Roland Barthes) i semiòtica (Charles S. Peirce, Umberto Eco)
4. El gir lingüístic i la seva incidència en la reflexió comunicativa
5. La rehabilitació de la Retòrica. Retòrica de las figures.
6. Retòrica de la argumentació. Retòrica filosòfica.
7. Hermenèutica i narratologia (Paul Ricoeur)

ELS PARADIGMES TEÒRICS COMPLEMENTARIS O ALTERNATIUS III: LA ANTROPOLOGIA, EL CULTURALISME I ELS CULTURAL STUDIES

1. Antropologia filosòfica i antropologia cultural.
2. Mitjans i mediacions.
3. L'interaccionisme simbòlic de George H. Mead i l'Escola de Chicago
4. L'Escola de Palo Alto
5. La mediologia de Marshall McLuhan i Harold Innis
6. Els enfocaments culturalistes
 - 6.1. La teoria dels nivells de cultura i la polèmica entre apocalíptics e integrats.
 - 6.2. Alta, mitjana i baixa cultura.
 - 6.3. El kitsch. La psicologia social i el psicoanàlisi de la cultura.

ELS PARADIGMES TEÒRICS COMPLEMENTARIS O ALTERNATIUS IV: SOCIOLOGIA DEL CONEIXEMENT I SOCIOLOGÍA DE LA COMUNICACIÓ, HISTORIA DE LA COMUNICACIÓ

1. Construcció social de la realitat social i construcció simbòlica de la realitat social
2. Sociologia dels mitjans i de les mediacions.
3. Tematització. Agenda. Rutines productives. Cultura professional.

BIBLIOGRAFIES

General i de consulta

Bryant, Jennings / Dolf Zillmann (eds.) (1996), *Los Efectos de los medios de comunicación: investigación y teorías*, Barcelona: Paidós.

Igartua, Juan José i Maria Luisa Humanes (2004), *Teoría e investigación a comunicació social*, Madrid: Editorial Síntesis.

Jensen, Klaus Bruhn i Nicholas Jankowski (eds.) (1993), *Metodologías cualitativas de investigación a comunicació de masses*, Barcelona: Bosch.

McQuail Denis (2000), *Introducción a la teoría de la comunicació de masses*, Barcelona: Paidós.

Moragas, Miquel de (ed.) (1985), ***Sociología de la comunicació de masses***, Barcelona: Gustavo Gili. (Primera edició de 1979).

Rodrigo, Miquel (2001), *Teorías de la comunicació, Ámbitos, métodos perspectivas*, Barcelona-Valencia: Aldea Global.

Thompson, John (1998), *Los media i la modernidad. Una teoría de los medios de comunicació*, Barcelona: Paidós.

Wolf, Mauro (1996), *La investigación de la comunicació*, Barcelona: Paidós.

Bibliografia temàtica

Bourdieu, Pierre (2000), *Los usos sociales de la ciencia*, Buenos Aires: Nueva Visión.

Rizo, Marta (2000), “El interaccionismo simbólico y la Escuela de Palo Alto. Hacia un nuevo concepto de comunicación”, a Portal de la Comunicació, Incom UAB.

Rizo, Marta, (2004), “Teoría de la comunicació humana, a *Razón y Palabra*, nº 40

Wiener, Norbert (1950), *The Human use of human beings: cybernetics and society*, Boston: Houghton Mifflin. (Versió catalana: *Cibernètica i societat*, Barcelona: Edicions 62, 1965).

Lectures disponibles a Campus Virtual

- I.1. Lasswell, Harold (1948), "The structure and function of communication in society", a Bryson, Lyman (ed.), *The Communication of Ideas*, Nueva York: Institute for Religious and Social Studies. Versió en espanyol: "Estructura y función de la comunicación en la sociedad" a Miquel de Moragas, *Sociología de la comunicación de masas*, Barcelona: Gustavo Gili, 1985.
- I.2. Hovland Carl I., Arthur A. Lumsdaine i Fred D. Sheffield, Efectos a corto y a largo plazo en el caso de 108 films de «orientación» o propaganda, a Miquel de Moragas (ed.), *Sociología de la comunicación de masas*, Barcelona, Gustavo Gili
- I.4. Lazarsfeld Paul Felix, La campana electoral ha terminado, a Miquel de Moragas (ed.), *Sociología de la comunicación de masas*, Barcelona, Gustavo Gili.
- I.3. Beltrán, Luís Ramiro (1985), "Premisas, objetos i métodos foráneos en la investigación sobre comunicación en Latinoamérica", a Miquel de Moragas (ed.), *Sociología de la comunicación de masas*, Barcelona, Gustavo Gili.

METODOLOGIA DOCENT:

L'assignatura es proposa crear un àmbit de reflexió sobre qüestions de considerable importància i complexitat, amb l'objectiu de fomentar el judici crític i la capacitat d'argumentació dels estudiants. El curs constarà de (a) classes explicatives a l'aula complementades amb (b) lectures de textos fonamentals que seran (c) objecte de discussió col·lectiva a les classes presencials.

Seguiment del curs al Campus Virtual

PRÀCTIQUES:

No hi ha pràctiques a aquesta assignatura teòrica

SISTEMA D'AVALUACIÓ:

Avaluació continua

Seguiment del desenvolupament del curs tenint en compte assistència regular a classe, presentació de ressenyes i memòria d'activitats realitzades.

Examen final

Mètode específic per a cada un dels dos grups.
(Veure Campus Virtual)